218099 - Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) öfkesi, beşeriyetinin gereğidir

Soru

"(İki adam, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında tartıştılar. Biz de o esnada onun huzurunda oturuyorduk. Onlardan biri, öfkelenerek arkadaşına hakaret ediyordu; yüzü kızarmıştı. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: 'Ben bir söz biliyorum ki, eğer onu söylerse, içinde bulduğu hâl ondan gider. Şöyle dese: Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm'." (Buhârî, 6115; Müslim, 2610)

"(Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına iki kişi girdi, kendisine bir şey söylediler —ne olduğunu bilmiyorum— fakat onu öfkelendirdiler. O da onlara lânet etti ve hakarette bulundu. Onlar çıkınca dedim ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Hiç kimse onların elde ettiği hayrı elde etmemiştir.' Dedi ki: 'O nedir?' Ben de dedim ki: 'Onlara lânet ettiniz ve hakarette bulundunuz.' Dedi ki: 'Sen bilmiyor musun ki ben Rabbime şöyle şart koştum: Allah'ım! Ben ancak bir insanım; hangi Müslüman'a lânet eder veya hakaret edersem, bunu onun için bir temizlik ve ecir kıl'." (Müslim, 2600)

"(Gerçek yiğit, güreşte başkasını yenen değildir; ancak yiğit, öfkelendiğinde nefsine hâkim olandır.)" (Buhârî, 6114; Müslim, 2609)

"(Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara: 'Onun suyundan bir şey aldınız mı?' diye sordu. Onlar da 'Evet' dediler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara hakarette bulundu ve Allah'ın dilediğini söyledi.)" (Müsned-i Ahmed, 36/389)

Akıllı bir kimsenin, bu hadisler arasında açık bir çelişki görmemesi düşünülemez. Bu yüzden, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sövdüğü, hakaret ettiği ve benzeri şeyler yaptığına dair gelen tüm rivayetlerde içimde bir tereddüt vardır; bunlar, ravilerine ve nakledenlerine teslim edilmiş rivayetler değildir.

Elbette, bu hadisler için "Peygamber de bir insandır, öfkelenir" şeklindeki bazı soğuk mazeretler fayda vermez. Evet, bu doğrudur; fakat Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, rıza ve öfke hâlinde en güzel örnektir. Dolayısıyla ben, öfkelendiğimde sövüp lânet etsem, bunda kınanacak bir şey olmaz mı? Çünkü rivayetlere göre Peygamber de öfkeli iken böyle yapıyordu!

Ayrıca, başka rivayetler de vardır ki, kötü söz söylemeyi ve öfke anında nefse hâkim olmayı yasaklar. Bu durumda, Peygamber'in şu âyette belirtilen kimseler arasına girmesi imkânsızdır: "(Siz, kitabı okuduğunuz hâlde, insanlara iyiliği emredip de kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?)" (Bakara, 44)

"(Allah'ım! Ben ancak bir beşerim...)" hadisini, ben tıpkı şu hadisi anladığım gibi anlıyorum: "(Ben, günde Allah'a yüz defa tevbe ederim.)" (Müslim, 2702) — yani onun Allah'a olan takvasının artmasıdır.

O hâlde, neden birçoğunuz, Rasul'e karşı rivayeti savunuyor?
Neden, Rasul'ün sözlerinde çelişkili görünmesi sizin için önemli değil?
Bütün bunlar, sırf Sahihayn'da (Buhârî ve Müslim'de) bâtıl hadisler olduğu söylenmesin diye mi?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Sen bizimle beraber Peygamber'in beşeriyetine iman ediyorsan, bu, onun da yemek yiyip içtiğine, uyuyup uyandığına, kadınlarla evlendiğine, tuvalete girdiğine inandığın anlamına gelir. Aynı şekilde, beşeriyetinin gereği olarak, unutabileceğine, hata yapabileceğine, bazen daha uygun ve yerinde olmayan bir şekilde davranabileceğine de inanırsın. Hatta, âlimlerin çoğu, peygamberlerin küçük günahlardan masum olmadıklarını kabul etmişlerdir; buna dair deliller de vardır. Daha detaylı bilgi için Bkz: (7208), (42216).

Allah Teâlâ'nın şu sözünü okumadın mı?
(Peygamber), âmânın kendisine gelmesinden ötürü yüzünü ekşitti ve çevirdi. (Resûlüm! onun

halini) sana kim bildirdi! Belki o temizlenecek, yahut öğüt alacak da o öğüt ona fayda verecek. Fakat kendisini (îmâna) muhtaç görmeyen (o kibirli kâfir) kimseye gelince... (Habibim! Îmâna gelir umudu ile sen) ona yöneliyor (İslâm'ı tebliğ ediyor) sun. (Ancak o kâfir, inatla hakkı inkâr etmeye devam ediyor. Habibim!) Onun (inkâr ve günah kirlerinden) temizlenip arınmamasından sen sorumlu değilsin. (Üzülme! Senin vazifen sadece tebliğdir.) Fakat koşarak ve (Allah'dan) korkarak o sana gelen kimseye gelince, sen onu bırakıp (îmâna gelmeyecek başkasıyla) oyalanıyorsun." (Abese, 1-10)

Bu, Allah Teâlâ'nın, o âmâya karşı en uygun olanın aksine davranmasından dolayı Peygamberini açıkça kınaması ve uyarmasıdır. Oysa asıl olan, ona yönelmek ve ona lâyık ikramı sunmaktı.

Yine Allah Teâlâ'nın şu sözünü okumadın mı?
"(Allah seni affetti; onlara izin vermene sebep neydi ki, doğru söyleyenler sana belli oluncaya ve yalancıları bilinceye kadar beklemedin?)" (Tevbe, 43)

Allâme es-Sa'dî, bu âyetin tefsirinde şöyle der: "Yani seni bağışladı ve yaptığın şeyde seni affetti." (Teysîru'l-Kerîmi'r-Rahmân, s. 338)

Bu âyette, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, savaşa katılmaktan geri kalmak için izin isteyen münafıklara izin vermesinden dolayı açık bir uyarı vardır. Bu da, onun beşeriyetinin bir örneğidir ki, bunun gereği olarak, bazen unutma, hata ve öfke meydana gelebilir. Ancak bu, nadiren olur; yoksa tabiatının gereğine sürekli olarak uyan, hayatının çoğunda böyle hareket eden kimseler gibi değildir.

Önceki açıklamaları zihninde tasavvur etmen, soruna ve kafandaki tereddüte cevap bulmana yardımcı olur. Özellikle kendine şu soruyu sorduğunda: "Eğer sana bir âmâ gelse, senden kendini hakka davet etmeni, ona iyiliği öğretmeni istese de sen ondan yüz çevirsen; bunda sana hiçbir kınama yoktur, çünkü bu durum Peygamber'den (sallallahu aleyhi ve sellem) de vuku bulmuştur!" — böyle düşünmenin yanlışlığını fark edersin.

Bilakis, sana kınama vardır, seni ayıplama da söz konusudur. Bu durumda, âmâ olan İbn Ümmü Mektûm'un kıssasını ve orada yaşananları bahane ederek kendini mazur göstermen asla caiz

olmaz.

Hâlin, aynen şu kimsenin hâline benzer: Allah'ın kendisini sakındırdığı bir fiili işlemek isteyen ve sonra da şöyle bahane eden kimse: "Âdem (aleyhisselâm) da ağaca yaklaşmaması emredildiği hâlde emre muhalefet edip ondan yedi!"

Ya da haksız yere bir cana kıyan kimse işlediği suçtan sonra: "Mûsâ (aleyhisselâm) da elindeki asasıyla bir adama vurup onu öldürdü!" diyerek kendine mazeret bulan kimsenin durumuna benzer.

Buna benzer, geçersiz ve reddedilmiş tüm bu bahaneler, Allah Teâlâ'nın kitabında bize anlattığı olayların amacını tersine çevirir. Zira bu olaylar, peygamberlerin beşer oluşu meselesinin yanlış anlaşılmasından dolayı böyle kötü yorumlanır.

Bize yakışan edep, peygamberlerin ve elçilerin işlediği hataları araştırmak, onları bir araya getirmek ve bunları çoğaltmak değildir. Nitekim İmam İbnü'l-Arabî rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

"Âdem'in (aleyhisselâm) isyanını (yani ağaca yaklaşmasını) bugün bizim olayı tek başına dile getirmemiz câiz değildir; ancak Allah Teâlâ'nın âyetinde veya Peygamberinin sözünde geçtiği zaman zikredebiliriz. Yoksa bunu kendi nefsimizden başlatmamız, bize, bize benzeyen yakın babalarımız hakkında bile câiz değilken; bizim en eski, en yüce, en şerefli babamız, Allah'ın seçilmiş nebisi, Allah'ın affettiği, tevbesini kabul ettiği ve bağışladığı kimse hakkında nasıl câiz olabilir?" (İbnü'l-Arabî, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, 3/259)

Şu hâlde, Allah Teâlâ kitabında peygamberlerinin bu tür fiillerini, onları ayıplamak için veya bunları örnek edinmemiz için anlatmamıştır ki, bir kimse kalkıp "Ben de Allah'ın Nebisi gibi öfkelendim, benim de..." desin. Asıl örneklik, onların bu hâdiselerden sonra Rabbi'ne yönelmelerindedir; hatalarının ardından gösterdikleri kullukta ve teslimiyettedir.

İmam Ebü'l-Ma'âlî el-Cüveynî rahmetullahi aleyh şöyle der:

"Bizim itikadımız şudur: Peygamberlerin küçük günahlardan mutlak olarak korunmaları gerekmez.

Zira Kur’an’daki peygamber kıssaları, onların işlediği bazı hataları açıkça zikretmiştir. Onlar ömürlerini, bu günahlar için istiğfar etmekle geçirmişlerdir.”
(*Ğiyâsü’l-Ümem*, s. 94)

İbn Teymiyye rahmetullahi aleyh de şöyle der:

“Allah Teâlâ, peygamberlerini günahlarla imtihan etmiştir; ta ki tevbe ile derecelerini yükseltsin, onları kendisine olan sevgisine ve onlardan razı oluşuna ulaştırsın. Zira Allah, tevbe edenleri sever, temizlenenleri sever; tevbe eden kuluna, en büyük bir sevinçle sevinir. Asıl maksat, son noktadaki kemaldir; başlangıçtaki eksiklik değildir. Çünkü kul, Allah’ın onun için takdir ettiği bir amelle veya bir imtihanla erişebileceği bir dereceye ancak bu şekilde ulaşır.”
(*Mecmû‘u’l-Fetâvâ*, 20/89)

Buna göre, peygamberin öfkesi örnek alınacak yer değildir; asıl örnek alınacak olan, bu hâlin ardından Rabbi’ne yönelerek ortaya koyduğu kulluktur.

Bunların hikmetlerinden biri de şudur: Ümmet, mutlak kemalin yalnızca Allah’a ait olduğunu bilsin.

Hasan-ı Basrî rahmetullahi aleyh şöyle demiştir:

“Allah Teâlâ, peygamberlerin günahlarını Kur’an’da onları ayıplamak için değil, kendilerine verdiği affın ve bağışın değerini göstermek için zikretmiştir; böylece hiç kimse Allah’ın rahmetinden ümit kesmesin.”

Denilmiştir ki: “Allah, onları günahlarla imtihan etmiştir ki, mutlak temizlik ve izzet yalnızca kendisine ait olsun; kıyamet günü bütün mahlûkat, günahın kırgınlığı içinde O’nun huzuruna gelsin.”
(*Tefsîru’s-Sem‘ânî*, 3/22)

Bilesin ki, Peygamber’in (sallallahu aleyhi ve sellem) öfkesi, öfkelendiği kimselere karşı bir rahmettir; onlar için ecir ve sadakadır. Nitekim sorunda zikrettiğin hadiste geçtiği üzere:

“Şüphesiz size kendi içinizden bir peygamber geldi; sizin sıkıntıya düşmeniz ona ağır gelir, o size

çok düşkündür; mü’minlere karşı çok şefkatli ve çok merhametlidir.”
(Tevbe, 128)

Böylece bilirsin ki, bu öfke ile, öfkeyi yasaklayan hadisler arasında bir çelişki yoktur; aynı şekilde, Peygamber’in çoğunlukla kullandığı hilim, affedicilik ve bağışlayıcılık hâlleriyle de çelişmez. Hatta bu durum, İslâm’a ve Müslümanlara karşı en sert ve azılı düşmanlara karşı bile geçerli olmuştur.

Öyleyse, Âişe (radıyallahu anhâ) validemizin şu hadisini anlamakta hiçbir sorun kalmaz:

“Resûlullah’ın (sallallahu aleyhi ve sellem) huzuruna iki adam girdi, ona bir şey söylediler — ne söylediklerini bilmiyorum — fakat onu öfkelendirdiler. O da onları lânetledi ve sövdü. Onlar dışarı çıkınca dedim ki:
— Yâ Resûlallah! Hayırdan nasip alan bir kimse yoktur ki, bu iki kişiden daha nasipli olsun!
Buyurdu ki: — Neden öyle söylüyorsun?
Dedim ki: — Çünkü onlara lânet ettin ve sövdün.
Buyurdu ki: — Bilmiyor musun, ben Rabbimle şöyle şart koştum: ‘Allah’ım! Ben ancak bir beşerim; mü’minlerden hangisine lânet eder veya söversem, bunu ona temizlik ve ecir kıl.’”
(Müslim, 2600)

En doğrusunu Allah bilir.